

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 68380-09-16
ע"ע 2970-12-16

ניתן ביום 17 אוקטובר 2017

המערערת בע"ע 68380-09-16

כפיר מעליות תעשיות (1996) בע"מ

המערערות בע"ע 2970-12-16

1. עוז פאור בע"מ
2. חסון גשר כח אדם בע"מ
3. סוראל יישום שירותי בניה בע"מ
4. דור עמל בע"מ
5. נרקיסים - כח אדם לבניה בע"מ
6. דורון משאבי אנוש בע"מ

-

המשיבה בשני התיקים

הקרן לעידוד ופיתוח ענף הבניה בישראל

מתייצבים בהליך

הסתדרות העובדים הכללית החדשה
התאחדות בוני הארץ

לפני: השופטת לאה גליקסמן, השופטת חני אופק גנדלר, השופט אילן סופר
נציג ציבור (עובדים) מר שי צפריר, נציגת ציבור (מעסיקים) גברת אסתר דומינסני

בשם המערערות – עו"ד טליה יונתן, עו"ד רון דינור
בשם המשיבה – עו"ד שי אהרון, עו"ד זוהר לוי
בשם הסתדרות העובדים הכללית החדשה – עו"ד אלעד מורג
בשם התאחדות בוני הארץ – עו"ד אלישע שור

פסק דין

1. לפנינו שני ערעורים לאחר קבלת רשות ערעור על החלטות של בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב, שדיון בהם לפנינו אוחד, שבהן נדחתה בקשתן של המערערות לסלק על הסף את תביעת המשיבה, הקרן לעידוד ופיתוח ענף הבניה בישראל (להלן - **הקרן**) נגדן מחמת חוסר סמכות עניינית:

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 68380-09-16

ע"ע 2970-12-16

1.1. **האחת** – החלטתו של בית האזורי בבקשתה של חברת כפיר מעליות תעשיות (1996) בע"מ (השופטת חנה טרכטינגוט ונציג הציבור מר משה כהנא; ד"ט 18991-01-15; להלן – **ההחלטה בעניין כפיר מעליות**).

1.2. **השנייה** – החלטתו של בית הדין האזורי בבקשתן של המערערות עוז פאוור בע"מ ואח', כולן תאגידי כוח אדם זר בענף הבניין (השופטת הבכירה מיכל לויט ונציגי הציבור גב' אורית הרצוג ומר רן ורדי; ד"ט 2155-06-15 ואח'; להלן – **ההחלטה בעניין תאגידי כוח אדם**).

הרקע לערעור כעולה מהחלטות בית הדין האזורי ומכלל החומר שבתיק:

2. המשיבה (להלן – **הקרן**) הוקמה על ידי הצדדים להסכם הקיבוצי בענף הבניין – התאחדות בוני הארץ והסתדרות העובדים הכללית החדשה (בשם אז – מרכז הקבלנים והבונים בישראל וההסתדרות הכללית של העובדים בא"י הסתדרות פועלי הבניין) – מכוח סעיף 7 להסכם הקיבוצי בענף הבניין ועבודות ציבוריות מיום 16.8.1990 שמספרו 7056/90 הקובע כדלקמן:

"הצדדים מצהירים כי יסדו ביחד עמותה בשם 'הקרן לפיתוח ועידוד ענף הבנייה בישראל' לשם הצטרפות ישראלים, חיילים משוחררים ועולים חדשים לענף הבנייה ופעילויות אחרות לקידום ענף הבניין".

כפי הנטען על ידי הצדדים להסכם הקיבוצי, אשר הגישו נייר עמדה והתייצבו לדיון לפנינו, ההפרשות לקרן הן תחליף להפרשות המעסיקים ל"קרן לתשלומים סוציאליים נוספים לפועלים קבועים ויציבים" אשר קיימו הצדדים להסכם הקיבוצי בעבר, וההפרשות לקרן היו חלק מהפרשות המעסיק לקרן הביטוח והפנסיה של פועלי בניין ועבודות ציבוריות.

בנייר העמדה שהגישו הצדדים להסכם הקיבוצי בענף הבניין הם פרטו את השינויים שחלו בקשר לשיעור ההפרשות לקרן. לענייננו יש לציין שני אלה:

א. כעולה מההסכמים הקיבוציים, שיעור ההפרשות לקרן היה חלק מהמו"מ הקיבוצי בין הצדדים, וחלו בו שינויים מעת לעת. בשנת 2004 הופחת שיעור הפרשות המעסיק לשיעורו כיום – 0.8%.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 68380-09-16

ע"ע 2970-12-16

- ב. הוראות ההסכמים הקיבוציים המחייבים את המעסיק להפריש לקרן הורחבו בצווי ההרחבה.
3. על פי הנטען בכתבי התביעה הקרן פועלת בתחום הבניין לפיתוח וקידום ענף הבנייה בישראל, קיום הכשרה מקצועית מתקדמת, שיפור תנאי רווחת העובדים, קידום נושא הבטיחות בעבודה, מחקר ופיתוח טכנולוגי בענף הבניין ושיפור תדמית ענף הבנייה. נציין, כי למערערות היו טענות בנוגע לפעילותה של הקרן והיקפה. אולם, משדנים אנו בבקשה לסילוק על הסף, נקודת המוצא לדיון היא האמור בכתב התביעה, וככל שהמערערות חולקות על תיאור זה, דין טענותיהן להתברר במסגרת ההליך העיקרי.
4. הקרן הגישה תביעה כנגד המערערות בשני ההליכים, ועתרה לחייבן בתשלום לקרן כמתחייב מהוראות צו ההרחבה, וכן במסירת פרטים על מספר העובדים המועסקים על ידן והשכר התעריפי אשר שולם להם.
5. המערערות טענו כי יש לסלק על הסף את התביעה נגדן, מחמת העדר סמכות עניינית של בית הדין לעבודה לדון בתביעה.
6. בהחלטה בעניין **כפיר מעליות** קבע בית דין האזורי כי גם אם תתקבל טענת המערערות כי הקרן אינה בגדר "קופת גמל" כמשמעה בסעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט – 1969 (להלן - **חוק בית הדין לעבודה**), הרי שהסמכות לדון בתביעה מסורה לבית הדין לעבודה, וזאת על יסוד "**פרשנות תכליתית על יסוד מטרותיה של המשיבה [הקרן] וטבעו או טיבו של בית הדין לעבודה**". בעניין **כפיר מעליות** קבע בית הדין האזורי כך:
- "אמנם המשיבה איננה צד בעצמה להסכם קיבוצי, ולפיכך אינה נכללת בגדרי הסמכות שהוענקה לבית הדין במסגרת סעיף 24(א)(2) לחוק בית הדין לעבודה. אולם מדובר ביציר ההסכם הקיבוצי, הקשור בטבורו במשפט העבודה, כאשר יעודה של המשיבה הוא טובתו ורווחתו של כל העובד בענף הבניין, כך שתכליתה היא סוציאלית. אלמנטים אלו די בהם כדי להוליך למסקנה כי בית הדין לעבודה הינו בגדר הערכאה המתאימה ביותר לבירור המחלוקת.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 68380-09-16

ע"ע 2970-12-16

לא זו אף זו, הואיל ודין במחלוקת לגופה מחייב פרשנות של ההסכם הקיבוצי ובחינת שאלות הנוגעות להכללתה של המבקשת בענף הבנייה וכפיפותה לצו ההרחבה, ברי כי לצורך הכרעה בהליך דנא נדרשת מומחיותו של בית הדין לעבודה. בלתי מתקבל על הדעת לקבוע כי בית הדין לעבודה נעדר סמכות לדון בתביעתה של קרן שהוקמה לרווחת העובד, אשר מופרשים אליה כספים על ידי המעסיק, על בסיס הסכם קיבוצי בין ארגון עובדים לארגון מעסיקים".

דברים דומים נקבעו בהחלטה בעניין תאגידי כוח אדם – ראו סעיפים 14 ו- 15 להחלטה.

7. בית הדין האזורי הסתמך בהחלטותיו על המגמה שהותוותה בפסיקה שלפיה יש לקבוע את סמכותו של בית הדין לעבודה על פי מהות הסכסוך וזיקתו למשפט העבודה וביטחון סוציאלי, ויש להרחיב את סמכויות בית הדין לעבודה לכל עניין הקשור לדיני עבודה וביטחון סוציאלי ולרכז את ההכרעה בעניינים אלה בבית הדין לעבודה, וזאת בשל המומחיות המיוחדת של בית הדין בנושאים אלה.

ע"ע (ארצי) 12583-07-11 אגד – אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ - קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ (בניהול מיוחד) (8.5.2013). עתירה לבג"צ נדחתה [בג"צ 3716/13 אגד, אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ נ' בית הדין הארצי לעבודה (3.7.2014)]; (להלן – עניין אגד).

רע"א 7513/15 מנורה מבטחים פנסיה וגמל – פלונית (21.3.2016).

הערעור:

8. תמצית טענתן של המערערות היא כי הקרן אינה בגדר "קופת גמל" על פי סעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה, המפנה להגדרת "קופת גמל" בסעיף 1 לחוק הגנת השכר, תשי"ח – 1958 (להלן - חוק הגנת השכר); סמכותו של בית הדין לעבודה מעוגנת בחוק, יש לפרשה בצמצום, ולא ניתן להרחיבה ולהקנות לבית הדין סמכות עניינית בדרך של פרשנות תכליתית, מקום שאין לכך עיגון בלשון החוק; אין מדובר בסכסוך מתחום דיני העבודה או ביטחון סוציאלי, אלא ב"סכסוך מסחרי פשוט" שעניינו גביית כספים.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 68380-09-16
ע"ע 2970-12-16

9. לאחר בחינת טענות הצדדים וכלל החומר שבתיק, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעורים להידחות.

10. סעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה קובע כי לבית הדין האזורי סמכות לדון –
"בתובענות של חברים או חליפיהם או של מעסיקים או חליפיהם נגד קופות גמל, כמשמעותן בחוק הגנת השכר, תשי"ח – 1958, או תובענות של קופות הגמל נגד חבריהן או חליפיהם או נגד מעסיקים או חליפיהם, הכל אם התובענות נובעות מהחברות בקופות או מחבותם של מעסיקים לקופות, לפי העניין, וכן כל תובענה לקצבה הנובעת מיחסי עבודה;"

בסעיף 1 לחוק הגנת השכר מוגדרת "קופת גמל" כ-

"קופת חולים, קופת תגמולים, קרן פנסיה או ביטוח או קרן או קופה כיוצא באלה שהעובד חבר בה, או קופת גמל כמשמעותה בסעיף 47 לפקודת מס הכנסה שהמעסיק והעובד או המעסיק בלבד חייבים לשלם לה מכוח הסכם קיבוצי או צו הרחבה, או מכוח חוזה עבודה או הסכם אחר בין העובד והמעסיק שניתנה להם הסכמת קופת הגמל וכן קופת גמל כאמור שמטרתה ביטוח העובד ושאיוריו שהעובד בלבד חייב לשלם לה מכוח הסכם קיבוצי או צו הרחבה או תאגיד ששר העבודה אישר תשלום לו לענין סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963;"

(ההדגשה הוספה)

11. לטעמנו, יש לראות בקרן שחלק ממטרותיה על פי כתב התביעה הן שיפור רווחת העובדים וקידום הבטיחות בעבודה בענף הבנייה, בגדר "קרן או קופה כיוצא באלה שהעובד חבר בה" ושהמעסיק חייב לשלם לה מכוח הסכם קיבוצי או צו הרחבה, כמוסבר להלן:

11.1. אין בידנו לקבל את טענת המערערות כי החלופה "קרן או קופה כיוצא באלה" מוגבלת לקרן או קופה המעניקה לעובד זכויות פנסיה או ביטוח. לטעמנו, חלופה זו כוללת גם קופה או קרן שתכליתה הוא לדאוג לרווחת העובד בהקשר של יחסי עבודה. כך למשל, קידום הבטיחות בענף הבניין הוא באופן מובהק בליבת יחסי העבודה, ביטחון העובד ורווחתו.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 68380-09-16

ע"ע 2970-12-16

11.2. אשר לטענה כי לא מתקיים התנאי **"שהעובד חבר בה"**, נציין כי דרך היווצרות חברות היא שאלה פרשנית, אשר המענה לה עשוי להשתנות בהתאם לנסיבות העניין. על פי פרשנות צרה, חברות נוצרת בדרך של הצטרפות אישית וישירה של העובד לגוף הנדון. על פי פרשנות רחבה, חברות עשויה להיווצר גם בצורה עקיפה, או באמצעות אחר. שאלה זו התעוררה בעבר בהקשר לחברות עובדים בארגון עובדים, אשר החברות בו כרוכה בתשלום דמי חבר, והארגון הוא בעל כוח משפטי לחייב ולזכות את העובדים, והיא הותרה בצריך עיון [ראו: בג"צ 7029/95 **הסתדרות העובדים הכללית נ' בית הדין הארצי לעבודה**, פ"ד נ"א (2) 63 (1997)]. בענייננו, ניתן לאמץ את הפרשנות הרחבה למונח חברות, דהיינו חברות באמצעות אחר, הוא המעסיק, שכן החברות בקרן אינה כרוכה בתשלום של העובד והיא אך מזכה את העובד בהטבות ואינה מחייבת אותו. יודגש, כי המעסיק אינו משלם סכום גלובלי לקרן, אלא חבותו נגזרת ממספר העובדים ומהשכר התעריפי המשולם להם, וגם בכך יש להצביע על חברות עקיפה של העובדים בקרן. נציין, כי על פי הגדרת "קופת גמל" חברותו של העובד בקופה אינה חייבת להיות כרוכה בתשלום של העובד, שכן ההגדרה כוללת גם קופה או קרן **"שהמעסיק בלבד חייב לשלם לה מכוח הסכם קיבוצי או צו הרחבה"**.

11.3. העולה מן האמור הוא כי לעניין סמכותו של בית הדין לעבודה על פי סעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה, יש לראות בקרן כ"קופת גמל", כמשמעה בחוק הגנת השכר, וזאת בחלופה של **"קרן או קופה כינוצא באלה שהעובד חבר בה"**, בכפוף לשינויים המתחייבים הנגזרים ממהותה ומאופייה הייחודי של הקרן, ותביעתה של הקרן נובעת מחבותו של המעסיק לקרן.

12. אנו סבורים, כי ראוי לאמץ פרשנות זו, שיש לה כמוסבר לעיל עיגון לשוני בסעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה, שכן היא עולה בקנה אחד עם מגמת פסיקתו של בית המשפט העליון להרחיב את סמכותו של בית הדין לעבודה ולרכז בו את כל ההתדיינות שעניינה משפט העבודה וביטחון סוציאלי במובן הרחב, וכאמור לגישתנו יש לראות לפחות חלק מפעילות הקרן כפעילות בתחום יחסי עבודה ורווחת העובד, וחלק ממארג זכויותיו של העובד על פי ההסכם הקיבוצי או צו ההרחבה.

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 68380-09-16

ע"ע 2970-12-16

ולעניין זה יפים דבריו של בית המשפט העליון בעניין **מנורה** [רע"א 7513/15 מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ נ' פלונית (21.3.2016)]:

" לאורך השנים, הורחבו סמכויות בתי הדין לעבודה הן לעניין תביעות שעילתן נוצרה בטרם התחילו יחסי העבודה בין הצדדים, או לאחר שאלה הסתיימו (סעיף 24(א)(1) לחוק בית הדין לעבודה), והן לנושאים נוספים שאינם קשורים ליחסי עבודה, אולם מבססים את בטחונם הסוציאלי של האדם ...

כך התפתחה והשתרשה ההכרה, כי תכליתם של בתי הדין לעבודה היא ההגנה על זכויות ורווחה סוציאלית במובן הרחב. הביטוי "משפט העבודה" בו נוהגים בתי הדין לעבודה לעשות שימוש לתיאור שליחותם מתפרש, כך נראה, באופן הכולל את כל נגזרותיה של העבודה, לרבות הביטחון הסוציאלי, רשת הביטחון שעליה נשען העובד הן בעת עבודתו הן לאחר פרישתו אם מטעמי גיל אם מטעמי מחלה ועוד – ואין לנתק בין העבודה לתנאים הסוציאליים.

...

סבורני, כי פרשנות המאפשרת הכללתן של כלל תביעותיהם של עובדים ומעסיקים נגד קופות הגמל, בלא תלות באופיה של המחלוקת או בסוג הקופה, בגדרי סמכותם של בתי הדין לעבודה, מתיישבת עם לשון סעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה כמו גם עם תכליתם של בתי הדין לעבודה כפי שהוצגה מעלה. הלוא הם העוסקים בתחום הביטחון הסוציאלי במובנו הרחב, ובהם יושבים שופטים מקצועיים ונציגי ציבור הצוברים מומחיות מיוחדת לעניין. פרשנות זו מעצבת כלל אחיד וברור, אשר יוביל – דומה – לחיסכון בהתדיינויות ובזמן שיפוטי וימנע כל מה שמערכת שיפוטית הוגנת ותכליתית תצפה להימנע הימנו."

וראו גם:

עניין **אגד**;

בית הדין הארצי לעבודה

ע"ע 68380-09-16

ע"ע 2970-12-16

בג"ץ 7078/08 בנימין הסה נ' מדינת ישראל משרד האוצר אגף מס הכנסה
(24.8.2008); בג"ץ 3628/08 ציון יריב נ' מדינת ישראל משרד האוצר אגף מס
הכנסה ומיסוי מקרקעין (06.05.2009);

בג"ץ 4737/14 הסתדרות העובדים הלאומית נ' שר הכלכלה (5.11.2014);

בג"ץ 3000/16 ד"ר גל בן אריה נ' שר האוצר (7.7.2016).

סק"כ 51/09, סק"כ 52/09 "סאוט אלעמל להגנת זכויות העובדים והמובטלים ואח'
– שר התעשייה המסחר והתעסוקה (3.1.2012).

13. סוף דבר – לאור כל האמור לעיל הערעורים נדחים.

14. באשר להוצאות – מצאנו לנכון לחייב כל אחת מהמערערות בתשלום הוצאות לקרן
בסך של 7,500 ₪, וזאת בתוך 30 יום מהיום, שאם לא כן יישא הסכום הפרשי
הצמדה וריבית כחוק מהיום עד למועד התשלום בפועל. עם זאת, נוכח טענת ב"כ
המערערות כי המערערת 2 (חסון גשר כח אדם בע"מ) והמערערת 6 (דורן משאבי
אנוש בע"מ) בהליכי פירוק, הרי ככל שיומצא אישור לבית הדין על כך, עד יום
31.10.2017, החיוב נגדן יבוטל, שכן דין ההליכים בעניינן להיות מעוכבים.

ניתן היום, כ"ז תשרי תשע"ח (17 אוקטובר 2017), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

אילן סופר,
שופט

חני אופק-גנדלר,
שופטת

לאה גליקסמן,
שופטת, אב"ד

גברת אסתר דומיניסיני,
נציגת ציבור (מעסיקים)

מר שי צפיר,
נציג ציבור (עובדים)